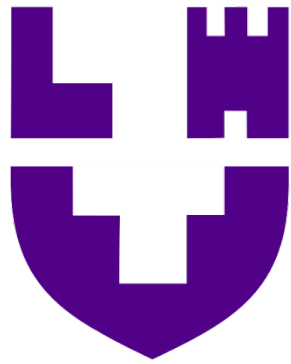

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЛУЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

**Методичні вказівки до самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення»
галузь знань 23 Соціальна робота
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
денної та заочної форм навчання**

ЛУЦЬК 2023

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій Луцького НТУ

Директор бібліотеки _____ С.С. Бакуменко

Рекомендовано до видання вченою радою факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій Луцького НТУ, протокол № ____ від « » _____ 2023 року.

Голова вченої ради факультету _____ Г.А. Герасимчук

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ, протокол № ____ від « » _____ 2023 року.

Завідувач кафедри _____ О.М. Жук

Укладачі: _____ О.Ю. Сільвестрова, кандидат філософських наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

_____ О.І. Ситник, кандидат політичних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

Рецензент: _____ Я.М. Мартинюк, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

Відповідальний за випуск: _____ О.М.Жук, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціогуманітарних технологій Луцького НТУ

I 90

Історія та теорія соціальної роботи: методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» галузь знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення денної та заочної форм навчання / уклад. О.Ю.Сільвестрова, О.І.Ситник. Луцьк : Луцький НТУ, 2023. 42 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми курсу «Історія та теорія соціальної роботи» з метою визначення завдань до самостійної роботи та надання методичної допомоги у процесі виконання.

Призначене для здобувачів вищої освіти спеціальності 232 Соціальне забезпечення освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення».

© Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І., 2023

Зміст

Передмова.....	4
Змістовий модуль 1. Історичні аспекти становлення і розвитку соціальної роботи.....	5
Тема 1. Соціальна допомога та соціальна робота як суспільні феномени.....	5
Тема 2. Організація соціальної допомоги у стародавньому світі.....	7
Тема 3. Виникнення та розвиток форм соціальної підтримки у давніх слов'ян та в часи Київській Русі	8
Тема 4. Розвиток соціальної допомоги у Європі та в Україні у добу Середньовіччя та Нового часу.....	10
Тема 5. Становлення і розвиток професійної соціальної роботи за кордоном (кінець XIX – 20–40 рр. XX ст.).....	12
Тема 6. Основні технологічні моделі соціальної політики та соціальної підтримки населення у сучасному світі.....	14
Тема 7. Розвиток соціальної роботи та соціального забезпечення в Україні у XX ст.....	18
Тема 8. Система соціального забезпечення України на сучасному етапі (90-ті рр. XX ст. - поч. XXI ст.).....	20
Змістовий модуль 2. Теорія соціальної роботи.....	24
Тема 9. Наукові основи соціальної роботи.....	24
Тема 10. Основні теорії соціальної роботи	26
Тема 11. Особливості індивідуальної та групової соціальної роботи. Соціальна робота в громаді.....	28
Тема 12. Цінності та етичні принципи соціальної роботи.....	29
Тема 13. Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів за кордоном.....	32
Тема 14. Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів в Україні.....	34
Тема 15. Менеджмент соціальної роботи.....	38

Передмова

Предметом курсу «Історія та теорія соціальної роботи» є процес становлення і розвитку благодійності, соціального захисту, забезпечення населення, яке потребує підтримки. Дисципліна досліджує багатовіковий історичний досвід діяльності держави, суспільства, суспільних, благодійних організацій, приватних осіб, релігійних конфесій з надання соціальної підтримки потребуючим.

Самостійна робота передбачає опанування теоретичним матеріалом з питань історії розвитку благодійності від давнини до сучасності, включаючи аналіз моделей сучасної соціальної політики різних країн, а також теорії соціальної роботи (знання методів, принципів, закономірностей, моделей та технологій соціальної роботи).

Дані методичні рекомендації мають за мету дати здобувачам вищої освіти базові знання для подальшого повноцінного засвоєння професійно орієнтованих дисциплін. Основним завданням організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія та теорія соціальної роботи» є навчити студентів свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, але і з науковою інформацією, нормативно-правовими документами, навчити аналізувати та критично оцінювати інформацію, сформувати уміння та навички постійно підвищувати кваліфікацію.

Змістовий модуль 1. Історичні аспекти становлення і розвитку соціальної роботи

Тема 1. Соціальна допомога та соціальна робота як суспільні феномени

Самостійна робота № 1

1. Міждисциплінарні зв'язки соціальної роботи з іншими галузями знань.
2. Закономірності та принципи соціальної роботи: становлення і розвиток.
3. Фактори, що впливають на вирішення соціальних проблем.

Взаємообумовленість соціальної політики і соціальної роботи.

Основні поняття і категорії: соціальна робота, соціальна відповідальність, соціальна справедливість, цінності, ідеали, громадянське суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Глобальне визначення соціальної роботи. *Міжнародна федерація соціальних працівників*. URL : <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> (дата звернення 20.05.2023)
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І.Д. Зверевої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001530> (дата звернення 20.05.2023)
3. Семігіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299b1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)
4. Сільвестрова, О., Жук, О., Гапончук, О. Діяльність Міжнародної асоціації соціального забезпечення в контексті глобальних викликів сучасності. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 6. С. 80–86. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.12> (дата звернення 09.04.2023)
5. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

ДОДАТКОВА

1. Оксана Сільвестрова, Оксана Жук. Благодійність через призму філософії та етики ефективного альтруїзму. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк, 2019. № 13 (397) Серія: Філософські науки. с. 55-61.
2. Про соціальні послуги. Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 20.05.2023)
3. Оксана Сільвестрова, Оксана Жук, Оксана Майборода. Культурно-історичні та соціально-філософські основи соціальної допомоги. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 3. С. 98-105. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.14> (дата звернення 09.04.2023)

09.04.2023).

4. Сільвестрова О.Ю., Майборода О.Л., Жук О.М. Глобальні ризики як виклики сучасній соціальній роботі. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. Серія “Регіональна економіка”. Випуск 18(71). Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2021. С. 158-168. http://e-region.lutsk-ntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/issue/view/4/5 (дата звернення 09.04.2023).

5. Сільвестрова Оксана, Ситник Олександр. Етико-філософські аспекти благодійності: чи ефективний «ефективний альтруїзм»? *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Серія: Педагогічні науки. Луцьк, 2019. № 11 (395). с.62-67.

6. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

Методичні рекомендації

Розкрити зв'язок соціальної роботи з іншими галузями знань (психологія, медицина, соціологія, право, педагогіка, теорія комунікацій та ін.), показати їх вплив на розвиток теорії та практики соціальної роботи

Висвітлити закономірності соціальної роботи, звернувши увагу на принцип залежності результативності соціального захисту від функціонування у суспільстві системи органів управління на кожному історичному етапі розвитку суспільства; принципи з залежності результативності соціального захисту від діяльності кадрового складу органів державного управління; принцип залежності результатів соціальної роботи від змісту коротко- і довгострокових цілей соціального захисту населення.

Показати становлення та розвиток принципів соціальної роботи (загальнофілософські, соціально-політичні, організаційно-діяльні, психолого-педагогічні, а також специфічні, властиві лише соціальній роботі).

Контрольні питання

1. Який вплив мали психологічні вчення поч. XX ст. на розвиток теорій соціальної роботи?

2. Який вплив мали соціологічні теорії поч. XX ст. на розвиток теорій соціальної роботи?

3. Які методи соціологічних досліджень застосовуються у соціальній роботі?

4. Чому сучасна соціальна робота все більше виявляє зв'язок з екологією?

5. Яка підстава для розмежування принципів соціальної роботи на загальнофілософські, соціально-політичні, організаційно-діяльні, психолого-педагогічні?

6. Які є специфічні принципи соціальної роботи?

Тема 2. Організація соціальної допомоги у стародавньому світі

Самостійна робота № 2

1. Вплив релігійного світогляду на формування ідеї допомоги у давніх суспільствах.
2. Порівняльна характеристика підходів до розуміння благодійності та милосердя у провідних релігійних системах (буддизм, християнство, іслам)
3. Поняття «жень» (гуманність) як центральна категорія конфуціанської етики. Риси «благородної людини».
4. Даосизм як філософсько-етичний напрямок. Ідея «священного недіяння» та її етична основа.
5. Реформи Солона та Перікла, їх соціальний зміст.
6. Меценатство у Стародавньому Римі.

Основні поняття і категорії: община, релігія, милосердя, співчуття, зак'ят, цедака, Великий ювілейний рік, ятрейя, літургія, державний обов'язок, опіка, «хлібний закон».

ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 117 с. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7587/1/%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf> (дата звернення 09.04.2023).
2. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).
3. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

ДОДАТКОВА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
2. Історія соціальної роботи [Текст] : навч. метод. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.
3. Оксана Сільвестрова, Оксана Жук, Оксана Майборода. Культурно-історичні та соціально-філософські основи соціальної допомоги. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 3. С. 98-105. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.14> (дата звернення 09.04.2023).

Методичні рекомендації

Покажіть, яким чином релігійні уявлення у давніх суспільствах сприяли розвитку ідей взаємодопомоги, милосердя та любові до ближнього.

Зробіть порівняльний аналіз розуміння милосердя і благодійності у буддизмі, християнстві та ісламі. Вкажіть на спільні та відмінні риси. Чи критикують релігійні системи соціальну нерівність і як вони бачать соціальну справедливість?

Проаналізуйте бачення конфуціанством та даосизмом благодійності та милосердя. Зверніть увагу на більш активну орієнтацію конфуціанства на вирішення проблем життя держави та більш етичну орієнтованість даосизму.

Покажіть, яке значення мали реформи Солона та Перікла для розвитку державної ідеї допомоги нужденним.

Розкрити причини появи та поширення меценатства у Стародавньому Римі. («хлібний закон», інститут перфектів, опіка і піклування над неповнолітніми сиротами, самотніми жінками, божевільними, аліментация тощо). Дати визначення поняття «меценатство», показати його історичні корені.

Контрольні питання

1. Яким чином у буддизмі та джайнізмі були окреслені ідеї милосердя та допомоги? Як вони пов'язані із релігійними доктринами цих систем?
2. Яким чином у ісламі відображена ідея милосердя та благодійності?
3. Як була організована система підтримки нужденних у іудейському суспільстві?
4. Які нові риси у поглядах на благодійність і милосердя з'явилися у ранньому християнстві?
5. Які соціальні ідеї містяться у поглядах Конфуція та Лао Цзи?
6. Як ідеї гуманності та милосердя поєднувалися із філософськими і соціальними ідеями конфуціанства та даосизму?
7. Як Ви розумієте ідею даосизму про «священне недіяння»? Чи не суперечить воно засадам милосердя?
8. У чому полягало позитивне та негативне значення реформ Солона та Перікла?
9. Що таке «театральні гроші» і кому та за яких умов вони надавалися?
10. Яке походження має поняття «меценат»? Що воно означає?

Тема 3. Виникнення та розвиток форм соціальної підтримки у давніх слов'ян та в часи Київській Русі

Самостійна робота № 3

1. Рід як основний суб'єкт допомоги у давніх слов'ян.
2. Валив релігійних вірувань на механізми надання допомоги в межах роду.
3. Ставлення до старих, немічних, сиріт і вдів у давніх слов'ян.
4. Хрещення Русі як чинник зміни в ідеях допомоги нужденним у часи Київської Русі.
5. Відмінності між княжою та церковно-монастирською підтримкою нужденних.

Основні поняття і категорії: реципрокація, редистрибуція, община, братчина, громадська тризна, громадська милостиня, «страва», толока, інфантицид, християнство, князівська благодійність, Руська Правда.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
2. Історія соціальної роботи : навчальний посібник / [уклад.: О. О. Кравченко, О. О. Матрос]. Умань : РВЦ «Візаві», 2017. 117 с. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7587/1/%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8.pdf> (дата звернення 09.04.2023).
3. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).
4. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Васиївна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

ДОДАТКОВА

1. Правда руська. Тексти на основі 7 списків та 5 редакцій. Склавав та підготував до друку проф. С. Юшков. К.: ВУАН, 1935. Редакція IV. С. 137-144. URL : [Правда Руська. Давня українська ЛІТЕРАТУРА. \(litopys.org.ua\)](http://litopys.org.ua/ukrainськаЛІТЕРАТУРА)
2. Історія соціальної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.

Методичні рекомендації

Показати значення роду у житті та діяльності індивіда у давньослов'янському світі. Показати розвиток основних форм допомоги і взаємодопомоги у стародавніх слов'янських громадах (культові,общинно-родові, господарські). Висвітлити роль релігійних уявлень на розвиток механізмів підтримки нужденних у давніх слов'ян.

Показати ставлення до дітей-сиріт, вдів, старих і немічних у давніх слов'ян, охарактеризувати основні види допомоги, які надавалися цим категоріям.

Проаналізувати, які зміни відбулися у системі поглядів на модель допомоги і підтримки нужденним у зв'язку із прийняттям християнства в Київській Русі у 988 році та появою нової впливової організації – церкви. Звернути увагу на філантропічну діяльність київських князів, назвати її форми.

Розкрити причини витіснення князівської благодійності монастирською системою допомоги, показати реалізацію церквами та монастирями благодійних

функцій в умовах татаро-монгльської навали.

Контрольні питання

1. Як основні форми допомоги у давніх слов'ян були пов'язані із віруваннями та общинним життям?
2. Чому допомога надавалася лише в межах роду (поселення)?
3. Як міфологічні уявлення про божеств, духів, сили природи вплинули на розвиток сакральних форм допомоги?
4. Які форми підтримки старих існували у давніх слов'ян? Чи можна їх вважати гуманними? Відповідь поясніть.
5. Як господарська діяльність вплинула на формування общинних форм взаємодопомоги?
6. Чи зазнала змін модель соціального захисту у Київській Русі з прийняттям християнства? Відповідь обґрунтуйте.
7. Які категорії населення за часів Київської Русі були основними об'єктами допомоги?
8. Чому надання благодійної допомоги було не обов'язком, а правом князя? Як ця риса вплинула на форми та регулярність допомоги нужденним?
9. Що відрізнило церковну та монастирську благодійність від князівської?
10. Чи була церковно-монастирська благодійність широко, ніж князівська? Відповідь поясніть.

Тема 4. Розвиток соціальної допомоги у Європі та в Україні у добу Середньовіччя та Нового часу

Самостійна робота № 4

1. Християнська церква як головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху Середньовіччя.
2. Соціальна функція монастирів у добу Середньовіччя.
3. Основні тенденції в галузі соціальної роботи в Західній і Центральній Європі XVI - XVIII ст.
4. Соціальна допомога у часи входження України до складу Речі Посполитої.
5. Благодійна діяльність братств.
6. Соціальні реформи в українських землях у XIX ст.

Основні поняття і категорії: християнство, чернечі ордени, лазарити, іоанніти, францисканці, бенедиктинці, Реформація, протестантизм, братства, земства, земська опіка, парафіяльна опіка, благодійне товариство.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.

2. Історія соціальної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.

3. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

4. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

ДОДАТКОВА

1. Васильєв В.В. Запорізькі козаки як благодійники. URL : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/30008/1/16_130-134.pdf (дата звернення 15.05.2023)

2. Грушевський М. Київське братство і братство Луцьке, їх засоби, завдання і методи. *Історія української літератури*. К., 1995. Т. 6. С. 125-142 . URL : <http://litopys.org.ua/hrushukr/hrush6071.htm> (дата звернення 14.07.2023)

3. Оксана Сільвестрова, Оксана Жук, Оксана Майборода. Культурно-історичні та соціально-філософські основи соціальної допомоги. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 3. С. 98-105. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.14> (дата звернення 09.04.2023).

Методичні рекомендації

Показати значення церкви у моральній та матеріальній підтримці знедолених у добу Середньовіччя. Розкрити роль чернечих орденів у реалізації ідеї християнського милосердя та любові до ближнього.

Розкрити соціальну функцію монастирів у наданні соціальної допомоги і підтримки нужденним.

Показати зміни у баченні жебрацтва та бідності, починаючи з доби Відродження і до Нового часу. Висвітлити роль держави у формуванні цілісного підходу до благодійності. Дати характеристику основних законодавчих актів XIV – XVII ст. (Указ про працівників 1349 р., Кембриджський статут 1388 р., Едикти римського імператора Карла 1530 та 1531 рр., Закони про бідність Генриха 1536 р., Акт про допомогу бідним 1597, Акт осідлості 1662 р., створення робітних будинків).

Охарактеризувати церковну та монастирську соціальну допомогу нужденним у Литовсько-польську добу, показати її нові риси в порівнянні з князівською добою. Розкрити зміст статей у Литовських статутах, які стосуються питань соціального захисту (захист прав та майнових інтересів жінок, покарання за насильство щодо жінок, захист дітей-сиріт, осіб з інвалідністю тощо). Порівняйте Литовські статuti із Едиктами Карла Великого з позицій забезпечення соціальної допомоги та захисту.

Охарактеризувати братські рухи з точки зору розвитку ідеї допомоги, вказати на соціальну, релігійну, політичну, економічну спрямованість їхньої діяльності.

Показати зміну соціальної організації українського суспільства після приєднання українських земель до Росії. Показати розгортання державної системи громадської опіки на поч. XVIII ст., зокрема заходи щодо викорінення псевдожебрацтва. Охарактеризувати процес реформування системи державного управління і соціальної благодійності, назвати його основні етапи.

Показати структуру інститутів допомоги на середину XIX ст.: лікувальні установи (лікарні, будинки для душевнохворих); установи опіки (богадільні, інвалідні будинки для невиліковно хворих); навчально-виховні заклади (виховні будинки, сирітські будинки, училища для дітей канцелярських службовців); місцеві благодійні товариства.

Контрольні питання

1. Чому головним суб'єктом соціальної допомоги у Європі доби Середньовіччя стала католицька церква?
2. Які види соціальної допомоги надавалися церквою в добу Середньовіччя?
3. У чому виявилася своєрідна «спеціалізація» чернечих орденів у плані надання допомоги певним категоріям нужденних?
4. Які соціальні функції у добу Середньовіччя виконували монастирі?
5. Які зміни відбулися у епоху Відродження у баченні жебрацтва та бідності?
6. Як вплинули ідеї гуманізму та антропоцентризму на зміну поглядів на благодійність?
7. Які укази та закони свідчать про зростання ролі держави у наданні допомоги та вирішенні соціальних проблем?
8. Які статті у Литовських статутах різних років свідчать про те, що ці правові документи мали більш прогресивний характер, ніж аналогічні у країнах Західної Європи?
9. Як у Литовських статутах були захищені права жінок, дітей-сиріт, осіб з інвалідністю?
10. Яка була роль братств у підтримці сиріт та бідних?
11. У чому суть реформ 60-70-х рр. XIX ст. та як вони вплинули на розвиток державної і суспільної опіки?
12. У чому полягала діяльність земств як органів міського самоврядування у напрямку допомоги населенню?
13. Які функції покладалися на органи сільської, волосної, міської, церковно-парафіяльної опіки?
14. Як здійснювалася приватна опіка в Україні та Росії у XIX ст.?

Тема 5. Становлення і розвиток професійної соціальної роботи за кордоном (кінець XIX – 20–40 рр. XX ст.)

Самостійна робота № 5

1. Порівняльна характеристика ізоляційної та «карцерної» системи державної опіки.
2. Діяльність релігійних організації у сфері соціальної допомоги з кін. XVIII –

XIX ст.

3. Зміна підходів до соціальної роботи в періоди криз та стабілізації у суспільстві.

4. Специфіка професійної соціальної роботи у 30-40-х рр. XX ст.

Основні поняття і категорії: соціальне страхування, «карцерна» система опіки, Хулл-Хаус, рух селіменів, .благодійність, соціальний захист, соціальна підтримка, меценатство, філантропія.

ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.

2. Історія соціальної роботи [Текст] : навч. метод. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.

3. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

4. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

ДОДАТКОВА

1. Євтух М. Б. Соціальна робота в зарубіжних країнах : навч. посіб. / Євтух М. Б., Носко М. О., Грищенко С. В. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Леся, 2016. 287 с. <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6786/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85%20%282016%29.pdf> (дата звернення 09.04.2023).

2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bfl d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)

3. Оксана Сільвестрова, Оксана Жук, Оксана Майборода. Культурно-історичні та соціально-філософські основи соціальної допомоги. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 3. С. 98-105. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.14> (дата звернення 09.04.2023).

Методичні рекомендації

Розкрити соціальні причини переходу від ізоляційної системи у сфері суспільної опіки нужденними до «карцерної» у Франції, Німеччині, Великобританії сер. XIX ст., дати характеристику нової системи.

Покажіть вплив релігійних організацій на розвиток соціальної допомоги у кін. XVIII – XIX ст. (діаконічний рух А.Сівекінг, «материнські будинки» під патронатом протестантських релігійних організацій, створення Інституту підготовки протестантських піклувальниць).

Окреслити філософські, соціологічні та політологічні концепції, які здійснили вагомий вплив на розвиток ідей та теорій соціальної роботи на поч. XX ст. та обґрунтували необхідність належної професійної підготовки. Становлення соціальної роботи як професійної діяльності було пов'язане з процесом її інституалізації. Це підтверджується тим, що у 1878 р. практичні працівники з соціальної роботи організували Національну конференцію добродійності і перетворення (США).

Дати характеристику розвитку соціальної роботи у 30-40-х рр. XX ст., зокрема, підготовці професійних соціальних працівників у відповідних закладах.

Контрольні питання

1. У чому суть «карцерної» системи державної і суспільної опіки?
2. У чому полягала новизна «карцерної» системи та її відмінність від ізоляційної?
3. Чи була «карцерна» модель прогресивнішою за ізоляційну? Відповідь поясніть.
4. Хто такі «алмонери» і які функції вони виконували?
5. З якою метою була створена «Армія порятунку»?
6. Чим принципово відрізняється релігійна або філантропічна благодійність від професійної соціальної роботи?
7. Які зміни у суспільному житті другої половини XIX – поч. XX ст. Вплинули на появу та розвиток розуміння необхідності соціальної роботи як професійної діяльності?
8. На які вразливі категорії була спрямована соціальна робота у кін. XIX – на поч. XX ст.?
9. Які реалії суспільного і індивідуального життя людини в другій половині XIX ст. привели до розгортання масової підготовки професійних соціальних працівників, широкому розгортанню наукових досліджень проблем соціального захисту населення, підтримки «слабких» соціальних груп?
10. Які жіночі рух вплинули на розвиток соціальної роботи на поч. XX ст.?

Тема 6. Основні технологічні моделі соціальної політики та соціальної підтримки населення у сучасному світі

Самостійна робота № 6

1. Проблеми та перспективи розвитку соціальної роботи в сучасному світі.
2. Специфіка діяльності соціальних служб у Німеччині.
3. Відмінності соціальної роботи в Китаї та Японії як відображення історико-культурного розвитку цих країн.
4. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення.
5. Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення.
6. Декларація стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.

Основні поняття і категорії: соціальне піклування, соціальне страхування, соціальний розвиток, ліберальна модель, корпоративна модель, суспільна модель, патерналістська модель, континентальна модель, англосаксонська модель, ліберальна модель, корпоративна модель, суспільна модель, патерналістська модель.

ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
2. Євтух М. Б. Соціальна робота в зарубіжних країнах : навч. посіб. / Євтух М. Б., Носко М. О., Грищенко С. В. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Леся, 2016. 287 с.
<http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6786/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85%20%282016%29.pdf>
3. Загальна декларація прав людини № 995_015, від 10.12.1948
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 15.05.2023)
4. Декларація стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці № 993_328, Прийняття від 10.05.1944. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_328#Text (дата звернення 15.05.2023)
5. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй № 995_621, Прийняття від 08.09.2000. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621?lang=uk#Text
6. Європейський кодекс соціального забезпечення [Текст]: прийнятий Радою Європи 16.04.1964 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_329#Text (дата звернення 15.05.2023)
7. Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення № 157_993_012 від 21.06.1982. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_012#Text (дата звернення 15.05.2023)
8. Конвенція про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника № 128, № 993_326 підписання від 29.06.1967. URL :
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_326#Text (дата звернення 15.05.2023)

9. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення від 16.03.2016 р. № 993_011. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011#Text (дата звернення 15.05.2023)

10. Конвенція про права дитини від 20.11.2014 №995_02. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 15.05.2023)

11. Конвенція про рівноправність громадян країни та іноземців і осіб без громадянства у галузі соціального забезпечення № 993_017, Набрання чинності від 25.04.1964. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_017#Text (дата звернення 15.05.2023)

12. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих- мігрантів та членів їх сімей № 995_203, Прийняття від 18.12.1990 . URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text (дата звернення 15.05.2023)

13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. 19.10.1973 № 995_043. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення 27.08.2023).

14. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 19.10.1973 № 995_042. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення 15.05.2023)

15. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

16. Хартія основних прав Європейського Союзу № 994_524, Прийняття від 07.12.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text (дата звернення 15.05.2023)

ДОДАТКОВА

1. Координація соціального забезпечення : комплексний посібник для України (Social Security Coordination: A comprehensive guide for Ukraine)/ Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. Київ: МБП, 2012. URL : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_189518.pdf (дата звернення 15.05.2023)

2. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-тє вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с.

3. Соціальна робота (теорія і практика). Навчальний посібник. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. К.: Каравела, 2018. 368 с.

4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bffd20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)

Методичні рекомендації

Проаналізувати сучасні проблеми, які стоять перед соціальною роботою в кін.

XX – на поч. XXI ст.. Показати, які нові проблеми додалися до кола соціальної роботи. Дати характеристику «зеленої соціальної роботи».

Розкрити суть соціальної роботи в Німеччині, показати її відмінності від соціальної роботи у Великобританії та скандинавських країн.

Показати особливості соціальної роботи у Китаї та Японії. Слід зупинитися на питаннях регулювання зайнятості у сучасній КНР, вирішенні демографічної проблеми та проблеми безробіття. Показати особливості сімейної взаємодопомоги. Показати відмінності японської моделі соціального захисту від європейських, дати характеристику соціальним аспектам виховання молоді, підтримки жінок та осіб похилого віку в сучасній Японії.

Визначити ередумови прийняття міжнародних правових актів у сфері соціальної роботи: «Загальна декларація прав людини» (1948), «Конвенція про права дитини» (1989), «Міжнародна конвенція щодо ліквідації всіх форм расової дискримінації» (1965), «Міжнародні пакти з прав людини» (1966), «Декларація соціального прогресу та розвитку» (1969), «Конвенція щодо ліквідації всіх форм дискримінації жінок» (1979), «Принципи медичної етики» (1982), «Конвенція проти тортур та інших видів жорстокого поводження» (1984), «Міжнародна конвенція про захист прав працівників мігрантів та членів їх сімей» (1990). Далі перейти до аналізу таких документів, як «Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення», «Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення», «Декларація стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці», «Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права», звернути вагу на основні вимоги до реалізації права людини на соціальне забезпечення..

Контрольні питання

1. У чому суть концепції держави загального добробуту?
2. Які основні напрямки діяльності соціальних працівників у Німеччині.
3. Чому в сучасному Китаї значну роль у соціальній підтримці осіб похилого віку продовжує відігравати сім'я?
4. Як забезпечується робочими місцями молодь Китаю?
5. Що таке «План ангела» у соціальній політиці Японії?
6. Які особливості системи пенсійного забезпечення у Китаї та Японії?
7. Які особливості міжнародних правових актів у сфері соціального захисту?
8. Назвіть ключові положення «Конвенції про мінімальні норми соціального забезпечення».
9. Назвіть ключові положення «Конвенція про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення».
10. Назвіть ключові положення «Декларації стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці».
11. Назвіть ключові положення «Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права».

Тема 7. Розвиток соціальної роботи та соціального забезпечення в Україні у XX ст.

Самостійна робота № 7

1. Соціальна політика радянської влади стосовно вразливих верств населення (діти-сироти, безпритульні діти, безробітні, особи з інвалідністю) у 1920-1930-ті роки.
2. Основні проблеми у сфері державного забезпечення в роки Великої Вітчизняної війни.
3. Зміни в організації та наданні соціальної допомоги у 40-50-х рр. XX ст.
4. Система радянського соціального забезпечення у 60-80-х рр. XX ст.

Основні поняття і категорії: соціальне забезпечення, соціальне страхування, інтернат, трудова комуна, безпритульність, безробіття, пенсія, пільга.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Історія соціальної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота» / В. В. Тихолоз. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 407 с.
2. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).
3. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.

ДОДАТКОВА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299b1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)

Методичні рекомендації

Дати характеристику системі соціальної допомоги після 1917 р., показати формування більшовицької та радянської системи соціального захисту. Пояснити зміну у суб'єктах та об'єктах соціальної допомоги. Зупинитися на таких видах робіт у напрямку допомоги населенню, як вирішення проблем дитячої безпритульності та бездоглядності, допомога особам з інвалідністю, безробітним, селянам. Розкрити причини та масштаби поширення безпритульності, а також форми роботи з ліквідації цього явища (створення трудових комун, розгалуженої мережі дитячих інтернатних установ; створення та діяльність дитячої соціальної інспекції, громадських організацій;

передача дітей до інших сімей, забезпечення підлітків і молоді роботою в умовах безробіття). Охарактеризувати методику виховання в колективі А.Макаренка та основні ідеї його педагогічної системи.

Показати розвиток системи допомоги особами з інвалідністю (пенсіонування; створення та діяльність взаємодопомоги, допомога у працевлаштуванні (виробничі артілі та кооперативи, бронювання місць на промислових підприємствах тощо); створення та діяльність громадських організацій (Всеросійський союз кооперації інвалідів, Всеукраїнське товариство сліпих, Всеукраїнське об'єднання глухонімих) та безробітним (створення бірж праці, артілей кооперативів, пільги в оплаті житлово-комунальних послуг та ін.).

Розкрити основні напрямки соціального забезпечення у роки Великої Вітчизняної війни та повоєнний період: організація допомоги селянам для фронтовиків (охарактеризувати всі види допомоги); реалізація державної програми спасіння дітей, особливо дітей-сиріт (евакуація в безпечні райони, створення фонду допомоги дітям, організація харчування, створення дитячих будинків тощо); допомога інвалідам (евакуація, реабілітація поранених, створення будинків інвалідів, перекваліфікація, працевлаштування та ін.); допомога матерям (збільшення строків післяпологової відпустки, організація дитячих ясел, садків, кімнат годування дітей на підприємствах з використанням жіночої праці та ін.).

Показати нові моменти у розвитку вітчизняного соціального забезпечення у повоєнний період – до 50-х рр. XX ст. (Прийняття Закону про державні пенсії у 1956 р., створення законодавства про соціальне забезпечення, започаткування загального державного пенсійного забезпечення працюючих, прийняття Закону про пенсії та грошову допомогу членам колгоспів у 1964 р., зміна Положення Міністерство соціального забезпечення у 1961 р. і розширення його функцій порівняно із положенням 1937 р.).

Відзначити, що найважливішою сферою діяльності соціального обслуговування населення у 50-90-х рр. XX ст. було матеріальне забезпечення, яке здійснювалося утрьох основних напрямках: державне соціальне забезпечення, державне соціальне страхування, соціальне забезпечення колгоспників.

Контрольні питання

1. Які причини дитячої безпритульності у 20-х – 30-х рр. XX ст. у СРСР?
2. Які заходи були вжиті у 20-х – 30-х рр. XX ст. у СРСР для подолання дитячої безпритульності? Дайте власну оцінку цих заходів.
3. Які заходи вживалися в плані соціального забезпечення осіб з інвалідністю у вказаний період?
4. Якою була політика стосовно селянства у 20-х – 30-х рр. XX ст. у СРСР? Чи була вона однією з причин голодоморів у цей період? Відповідь поясніть.
5. Які основні проблеми визначалися у сфері державного забезпечення в роки Великої Вітчизняної війни?
6. Як була організована допомога дітям-сиротам та інвалідам під час Великої Вітчизняної війни і перші післявоєнні роки?
7. Які форми «всенародної допомоги фронту» Ви можете назвати?

8. Як була організована допомога дітям-сиротам та особам з інвалідністю у перші післявоєнні роки?

9. Охарактеризуйте основні напрями соціального захисту населення в перші післявоєнні роки.

Тема 8. Система соціального забезпечення України на сучасному етапі (90-ті рр. XX ст. - поч. XXI ст.)

Самостійна робота № 8

1. Зміни в системі допомоги при переході до сучасної системи соціального забезпечення.

2. Підготовка фахівців з соціального забезпечення з часу здобуття Україною незалежності.

3. Парадигми соціальної допомоги і історії розвитку вітчизняної теорії і практики соціальної роботи.

4. Аналіз Законів України з питань соціального захисту населення (Закони України «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці і інших громадян похилого віку в Україні», «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»).

Основні поняття і категорії: пенсія, пільга, безробіття, малозабезпеченість, волонтерство, парадигма, соціальна робота, соціальний працівник, клієнт соціальної роботи, соціальний захист, соціальне обслуговування, соціальне забезпечення, соціальні служби, соціальна практика, соціальні зв'язки, соціальні механізми, соціальна діяльність, соціальні проблеми.

ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Глазунов С. В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С. В. Глазунов. Д. : РВВ ДНУ, 2015. 116 с.

2. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

3. Соціальна робота (теорія і практика). Навчальний посібник. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. К.: Каравела, 2018. 368 с.

4. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. К: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

ДОДАТКОВА

1. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України : Постанова кабінету міністрів України 26 серпня 2020 р. № 783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 27.03.2023).

2. Інклюзивне навчання. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення: 23.04.2021).

3. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України № 3671-VI, чинний. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення 23.04.2023)

4. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 №5073-VI із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/ed20200227#Text> (дата звернення 27.03.2023).

5. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 №5073-VI із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17/ed20200227#Text>

6. Про волонтерську діяльність : Закон України № 3236-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення 27.03.2023).

7. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення 27.03.2023).

8. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 №2811-XII із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> (дата звернення 27.03.2023).

9. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> (дата звернення 27.03.2023).

10. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 31.08.2018 № 2342-IV із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> (дата звернення 27.03.2023).

11. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 №1058-IV із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/page#Text> (дата звернення 27.03.2023).

12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 03.07.2020 №1105-XIV із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1105-14> (дата звернення 27.03.2023).

13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 № 1533-III із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (дата звернення 27.03.2023).

14. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю України : Закон України № 875-XII, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення 27.03.2023)

15. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України №3721-XII, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>

16. Про охорону дитинства : Закон України 2402-III, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14#Text> (дата звернення 27.03.2023).

17. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні. Закон України № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2961-15#Text> (дата звернення 27.03.2023)

18. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 26718-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення 27.03.2023).

19. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III із змінами. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення 27.03.2023).

20. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 № 2998-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення 27.03.2023).

21. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України 3551-XII, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

22. Типове положення про районний, міський, районний у місті, селищний, сільський центр соціальних служб : Постанова Кабінету міністрів України від 01.06.2020 № 479. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#n206> (дата звернення 27.03.2023).

23. Типове положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України № 177-2020-п, від 03.03.2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243237372> (дата звернення 27.03.2023)

Методичні рекомендації

Показати причини становлення і розвитку системи підготовки соціальних працівників у сучасній Україні. Проаналізувати, заякими напрмами здійснюється підготовка фахівців соціальної роботи у вітчизняних вузах.

Висвітлити діяльність мережі територіальних центрів, відділень соціальної допомоги вдома та інших установ соціального захисту та соціального обслуговування населення. Проаналізувати послуги, які надаються окремим категоріям громадян Територіальними центрами соціального обслуговування.

Охарактеризувати волонтерську діяльність в Україні, спираючись на Закон України «Про волонтерську діяльність». Розкрити причини активізації волонтерської діяльності в останні роки. Дати характеристику напрямкам волонтерства у сучасних умовах. Слід зазначити, що роль волонтерства у соціальній сфері визнана на державному рівні, і знаходить підтвердження і в інших законодавчих документах, зокрема у Законах України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», в яких добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна.

Дати характеристику мережі соціальних відомств в Україні. Охарактеризувати державні організації у сфері соціальної роботи в сучасній Україні (Державна служба зайнятості, центри соціальних служб).

Показати особливості становлення та розвитку недержавної сфери соціальної роботи в Україні, місце і роль недержавних організацій у системі соціального обслуговування населення. Врахування зарубіжного досвіду у їх діяльності. Види недержавних неприбуткових організацій: громадські організації, благодійні організації, благодійні фонди, кредитні спілки.

Розкрити зміст парадигм соціальної допомоги в теорії та практиці вітчизняної соціальної роботи (архаїчна, конфесійна, державна, громадсько-державна, соціальна та професійна). При аналізі кожної можна такі основні характеристики, як доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти та об'єкти допомоги.

Показати особливості формування наукових і теоретичних підходів до соціальної роботи в Україні та їх зв'язок із такими соціальними проблемами, як малозабезпеченість, безробіття, вимушена міграція, наркоманія, захворювання на туберкульоз, ВІЛ/СНІД та ін.

Проаналізувати основні положення Законів України, які стосуються різних аспектів соціального захисту: «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці і інших громадян похилого віку в Україні», «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

Контрольні питання

1. Якими законодавчими актами регулюється соціальна робота в Україні?
2. Які державні стандарти визначені Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»?
3. Що таке «соціальна гарантія»?
4. Що таке «соціальне страхування»?
5. Як вплинула соціально-економічна та демографічна ситуація в Україні з часів незалежності на соціальну роботу?
6. Як була організована підготовка фахівців з соціального забезпечення з часу здобуття Україною незалежності?
7. Охарактеризуйте основні зміни, що сталися в системі допомоги при переході до сучасної системи соціального забезпечення. Чим вони обумовлені?
8. Які основні категорії осіб, забезпечуваних державою, і які критерії їх визначення?
9. Як мінялися підходи до вирішення проблеми безробіття в різні періоди розвитку країни?
10. Які нововведення були внесені в законодавчі акти з охорони материнства і дитинства, соціального забезпечення літніх людей та осіб з інвалідністю?
11. Які механізми соціального захисту для дітей-сиріт, дітей з незаможних сімей, дітей з інвалідністю діють на даний час?
12. Які, на Вашу думку, причини активізації волонтерства на даний період?

13. Що таке «парадигма соціальної допомоги»?
14. Що таке «філософія допомоги»? Як вона пов'язана із соціальною роботою?
15. Які теорії соціальної допомоги отримали розвиток в Україні за часів незалежності?
16. У чому відмінності у соціальній роботі як науці, навчальній дисципліні та напрямі професійної діяльності?

Змістовий модуль 2. Теорія соціальної роботи

Тема 9. Наукові основи соціальної роботи

Самостійна робота № 9

1. Стратегія подолання бідності та її основні положення.
2. Моделі практики соціальної роботи.
3. Методи та принципи соціальної роботи.

Основні поняття і категорії: соціальне піклування, соціальне страхування, соціальний розвиток, соціальне обслуговування, соціальний супровід, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальна підтримка, стратегія. діагностичний підхід, функціональний підхід, біхевіоризм, психоаналіз, постмодернізм.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] / Лукашевич М. П., Семигіна Т.В. ; 2-е вид. К: Каравела, 2015. 368 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bffd20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)
3. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.
4. Соціальна робота (теорія і практика). Навчальний посібник / Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. К.: Каравела, 2018. 368 с.
5. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. К: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

ДОДАТКОВА

1. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги [Текст] : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. К. : СЛОВО, 2015. 224 с.
2. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> (дата звернення 27.08.2023).
3. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 №2623 із змінами. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15> (дата звернення 27.08.2023).

4. Про охорону дитинства : Закон України 2402-III, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14#Text> (дата звернення: 27.03.2021).

5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 26718-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення 27.03.2023).

6. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III із змінами. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення 27.08.2023).

7. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 № 2998-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення 27.08.2023).

8. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

Методичні рекомендації

Необхідно проаналізувати ключові нормативні документи, які визначають та регулюють соціальну роботу в Україні. Перш за все це Закони України «Про соціальні послуги», «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», : «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про затвердження плану заходів на 2020 рік з реалізації Стратегії подолання бідності розпорядженням Кабінету Міністрів України»

«Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»

Звернути увагу на Стратегію подолання бідності в Україні – документ, схвалений урядом України в 2016 році. Стратегія визначила механізми запобігання бідності в Україні та основні завдання з розв'язання цієї проблеми до 2020 року.

Пояснити стратегічні напрями зниження рівня бідності: сприяння зростанню доходів населення від зайнятості та виплат у системі державного соціального страхування, забезпечення доступу населення до послуг соціальної сфери незалежно від місця проживання, мінімізація ризиків соціального відчуження сільського населення, недопущення виникнення осередків хронічної бідності та соціального відчуження серед внутрішньо переміщених осіб.

Дати коротку характеристику методологічної бази соціальної роботи. Охарактеризувати методи та основні принципи соціальної роботи (метод вирішення проблем, психосоціальний метод, метод втручання, метод поведінкового підходу, метод екологічного підходу, метод психологічного підходу, кризово-орієнтований, раціональний метод, метод терапії реальністю). Показати особливості становлення методології соціальної роботи у зарубіжній та вітчизняній практиці.

Дати характеристику принципів соціальної роботи за Ф.Бістеком: індивідуалізація, цілеспрямоване вираження почуттів, контрольоване емоційне залучення, прийняття, ставлення без засудження, самовизначення клієнта, конфіденційність. Звернути увагу на розуміння принципів соціальної роботи в українській теорії соціальної роботи.

Контрольні питання

1. Як Законом «Про соціальні послуги» визначаються поняття «соціальна послуга», «соціальне піклування», «соціальне обслуговування», «соціальний супровід», «соціальна підтримка»?
2. Що таке консолідована система адресної допомоги та соціальних послуг?
3. У чому усть соціальної підтримки сімей з дітьми?
4. Як здійснюється соціальна підтримка дітей, позбавлених батьківського піклування?
5. Як здійснюється соціальна підтримка осіб з інвалідністю в Україні?
6. Які соціологічні методи застосовуються у соціальній роботі?
7. Який зв'язок має сучасна соціальна з медициною та медичною практикою?
8. Які основні засади гуманістичної теорії у соціальній роботі?
9. У чому суть застосування системної моделі у соціальній роботі?

Тема 10. Основні теорії соціальної роботи

Самостійна робота № 10

1. Критерії типології теорій соціальної роботи.
2. Загальна характеристика підходів до типології теорій соціальної роботи.
3. Соціальна адаптація з позиції теорії і практики соціальної роботи.
4. Ресоціалізація як напрямок соціальної роботи.

Основні поняття і категорії: теорія соціальної роботи, психодинамічна модель, гуманістична модель, системна теорія, екологічна теорія, соціально-радикальні теорії, теорія стигматизації, біхевіористський і когнітивний підходи, теорія кризового втручання, теорія ролей, сімейна терапія, психосоціальна терапія, соціально-педагогічна модель соціальної роботи, соціалізація, ресоціалізація.

Методичні рекомендації

Звернути увагу на загальні підходи до типологізації теорій соціальної роботи: за критеріями історичної послідовності виникнення; за критерієм методологічної опори на теорії інших наук: медицини, філософії, психології, соціології, педагогіки; за суб'єкт-об'єктним підходом; за часом виникнення; за авторами теорій тощо.

Типологізація за суб'єкт-об'єктним підходом: індивідуальна, групова, обцинна теорії, а теорія соціального адміністрування та планування.

За призначенням теорії соціальної роботи: теорії, пояснюють: цілі соціальної роботи (марксистські, феміністські); засоби соціальної роботи (ведення випадку, сімейна терапія та ін.); життєвий світ клієнта: екзистенційні, гуманістичні.

За статусом розробників: розроблені в науковому середовищі; розроблені спеціалістами-практиками.

За масштабом об'єкта аналізу та впливу: індивідуальної соціальної роботи; групової соціальної роботи; роботи в громаді («ком'юніті-теорії»); соціального адміністрування і планування, зорієнтовані на розвиток соціальних служб, впровадження соціальних послуг і програм.

За ознакою спорідненості із суміжними науками про людину і суспільство, природничо-наукові та соціокультурні основи життя: психолого-орієнтовані; соціолого-орієнтовані; комплексно-орієнтовані.

Залежно від теоретико-методологічного джерела формування: системні, соціологоорієнтовані, психологічні, комплексні.

Необхідно розмежувати поняття «соціалізація» та «адаптація», показати, яким чином відбуваються ці процеси. Дати аналіз поняття «соціальна адаптація», спираючись Державний стандарт соціальної адаптації.

Висвітлити особливості процесу ре соціалізації, звернути увагу на її напрямки і особливості залежно від категорії клієнтів соціальної роботи. Звернути увагу на ре соціалізацію осіб, які відбули покарання у місцях позбавлення волі.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «теорія соціальної роботи».
2. Чим, на Вашу думку, викликана різноманітність теорій соціальної роботи?
3. За якими критеріями здійснюється типолізація теорій соціальної роботи?
4. Які теорії соціальної роботи виділяють, виходячи із історичної послідовності виникнення?
5. Які теорії соціальної роботи виділяють, виходячи із об'єктивного критерію?
6. Які теорії соціальної роботи виділяють, виходячи із методологічної опори на теорії інших наук
7. Який вплив на типологію теорій соціальної роботи здійснили розвиток медицини, психології, філософії, соціології, педагогіки?
8. Якими особливостями характеризується гуманістична теорія соціальної роботи?
9. Дайте визначення понять «соціалізація» та «адаптація».
10. Які є методи соціальної адаптації?
11. Дайте визначення поняття «реабілітація».
12. Назвіть види соціальної адаптації та реабілітації.
13. Назвіть критерії та показники адаптованості.
14. Дайте визначення поняття «соціальна дезадаптація».
15. Які ознаки свідчать про соціально-психологічну дезадаптованість особистості?

ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

1. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] / Лукашевич М. П., Семигіна Т.В. ; 2- е вид. К: Каравела, 2015. 368 с.
2. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчальнометодичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bffd20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)

4. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. К: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

ДОДАТКОВА

1. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги [Текст] : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. К. : СЛОВО, 2015. 224 с.

2. Іванова І. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг). К. : Університет «Україна», 2018. 302 с.

3. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

Тема 11. Особливості індивідуальної та групової соціальної роботи.

Соціальна робота в громаді

Самостійна робота № 11

1. Індивідуальне консультування як стратегія втручання в соціальній роботі.
2. Терапевтичний ефект групи у груповій соціальній роботі.

Основні поняття і категорії: індивідуальна робота, едення випадку, індивідуальне консультування, представництво, групова робота, робота в громаді.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика [підручник] / Лукашевич М. П., Семигіна Т.В. ; 2- е вид. К: Каравела, 2015. 368 с.

2. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

3. Соціальна робота (теорія і практика). Навчальний посібник. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. К.: Каравела, 2018. 368 с.

4. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. К: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

ДОДАТКОВА

1. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги [Текст] : навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів. К. : СЛОВО, 2015. 224 с.

2. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020.

(Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

3. Слозанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук.ред.д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с. URL : http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13712/1/8slozanska_monogr.pdf (дата звернення 09.04.2023).

Методичні рекомендації

Звернути увагу на особливості соціального консультування у соціальній роботі та специфіку його застосування. Наголосити на індивідуальних проблемах в практиці соціальної роботи (моційні проблеми, сімейні та особистісні кризи, сімейні конфлікти, проблеми на виробництві і в школі, втрата роботи тощо).

Дати визначення поняття «група», вказати на причини створення груп у практиці соціальної роботи. Вказати на особливості соціальної групової роботи. Показати терапевтичний ефект групи, дати характеристику її позитивного та негативного впливу на осіб, які до неї входять.

Контрольні питання

1. Що таке індивідуальна соціальна робота?
2. Що являє собою консультування у соціальній роботі?
3. Що таке групова соціальна робота?
4. Які відмінності між індивідуальною та груповою соціальною роботою?
5. Які є різновиди груп?
6. Який терапевтичний ефект має група?

Тема 12. Цінності та етичні принципи соціальної роботи

Самостійна робота № 12

1. Практична спрямованість соціальної роботи.
2. Ключові аспекти соціальної роботи.
3. Основні вимоги професійного обов'язку соціального працівника у ставленні до клієнта.
4. Форми взаємодії соціального працівника та клієнта у процесі консультування.
5. Етична природа ціннісних орієнтацій соціального працівника.
6. Професійні ризики та «феномен вигорання» у соціальній роботі.

Основні поняття і категорії: клієнт, соціальний працівник, соціальна ситуація, соціальний досвід, цінності соціальної роботи, принципи соціальної роботи, етика, Етичний кодекс, цінності, принципи, спілкування, клієнт, соціальний працівник, соціальна ситуація.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Глобальна заява про етичні принципи соціальної роботи. *Міжнародна федерація соціальних працівників*. URL : <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/> (дата звернення 15.05.2023).

2. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. Наказ міністерства України у справах молоді та спорту від 09.09.2005 р. № 1965. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05/stru2#Stru> (дата звернення 15.05.2023).

3. Професійно-етичні якості, принципи та норми діяльності соціальних працівників. *Технології соціальної роботи: Навчальний посібник з грифом МОН України*. / О.А. Агарков та ін. Запоріжжя: вид. комплекс АТ «Мотор-Січ», 2015. 487 с. URL : https://pidruchniki.com/73032/sotsiologiya/profesiyno-etichni_yakosti_printsipi_normi_diyalnosti_sotsialnih_pratsivnikov (дата звернення 18.06.2023).

4. Семигіна Т. В. Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2015. № 1-2. С. 6-11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2015_1-2_3 (дата звернення 15.05.2023).

5. Семигіна Т. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2493/Semigina_etychnyy_kodeks_spetsialistiv.pdf;jsessionid=1149C5914C09557D956B69DEFC9BE3AB?sequence=1 с.16-22 (дата звернення 15.05.2023)

6. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 1. с.70-85. URL : <https://grani-print.dp.ua/index.php/jaysrt/article/view/135/77> (дата звернення 15.05.2023).

ДОДАТКОВА

1. Олійник К.С. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 33. С. 126-128. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_33_38 (дата звернення 15.05.2023).

2. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 52. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. с. 379-383. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/911189.pdf> (дата звернення 15.05.2023).

3. Сільвестрова О.Ю., Ситник О.І. Історія та теорія соціальної роботи : Електронний навчальний посібник / О.Ю. Сільвестрова, О.І. Ситник. Луцьк: ЛНТУ, 2020. (Довідка № 20-10). http://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%95%D0%9D%D0%9F_%D0%86%D0%A2%D0%A1%D0%A0%202/index.html (дата звернення 09.04.2023).

4. The Code of Ethics for Social Work. Statement of Principles . *The Policy, Ethics and Human Rights Committee*. 2012. URL : https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/32751/1/basw_112315-7.pdf (дата звернення 15.05.2023).

15.05.2023)

5. The Ethics of Social Work Principles and Standards. URL : <http://raulpage.org/koolitus/ethics1994.html> (дата звернення 15.05.2023)

Методичні рекомендації

Звернути увагу, що у процесі спілкування налагоджується контакт з клієнтом, з'ясовуються проблеми, відбувається накопичення інформації, необхідної для їх розв'язання. Під час спілкування здійснюється цілеспрямований вплив на клієнта. Наголосити, що особливості професійного спілкування соціальних працівників і клієнтів значною мірою обумовлені етичними стандартами соціальної роботи, цінностями, культурними традиціями, віковими, інтелектуальними та іншими характеристиками клієнтів тощо.

Звернути увагу на професійному спрямуванні спілкування фахівця з соціальною роботою з клієнтами.

Наголосити, що в процесі консультування завданням соціального працівника є допомога клієнту позбутися від проблеми за допомогою різних методів (комунікативна взаємодія та соціальна терапія), при мінімальному втручанні в життя клієнта. Клієнт, у свою чергу, повинен довіритися соціальному працівнику для плідної роботи.

Висвітлити етичну природу ціннісних орієнтацій соціального працівника, зосередивши увагу на її теоретичних основах та законодавчих передумовах. Звернути увагу на базові документи міжнародного та вітчизняного значення, які визначають основні етичні вимоги до діяльності фахівця з соціальної роботи – Міжнародний етичний кодекс, Глобальна заява про етичні принципи соціальної роботи та Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України.

Проаналізувати професійні ризики та «феномен вигорання» у соціальній роботі

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття кризового та екстреного втручання.
2. Дайте визначення поняття консультування.
3. Дайте визначення поняття соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах.
4. Дайте визначення поняття представництва інтересів.
5. Дайте визначення поняття посередництва (медіації).
6. Дайте визначення поняття соціальної профілактики.
7. Що таке «стратегія втручання»? Яке значення вона має для соціальної роботи?
8. Дайте визначення поняття «клієнт соціальної роботи».
9. Що таке соціальне партнерство?
10. Наведіть приклади соціального партнерства фахівця і клієнта при вирішенні соціальної проблеми.
11. Чому вплив у соціальній роботі є двостороннім процесом?
12. Дайте визначення поняття «етика соціальної роботи»?
13. Які етичні засади Ви вважаєте основними у діяльності соціального працівника?

14. Які принципи у взаємодії фахівця та клієнта визнаються міжнародними стандартами соціальної роботи?

15. Які етичні принципи окреслені у Етичному кодексі спеціалістів із соціальної роботи України?

16. Назвіть професійні ризики соціальної роботи.

17. Що таке стрес та дистрес?

18. Які причини стресових ситуацій для працівника у практиці соціальної роботи?

19. Що таке «феномен вигоряння»? Які його риси?

Тема 13. Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів за кордоном Самостійна робота № 13

1. Соціальне страхування у країнах Європи.

2. Пенсійне забезпечення у зарубіжних країнах.

3. Соціальна робота з молоддю та сім'ями: особливості зарубіжної практики.

4. Соціальна робота мігрантами та біженцями.

5. Притулки для жінок у структурі соціальних служб за кордоном.

Основні поняття і категорії: соціальна служба, соціальні проблеми, сім'я, старість, пенсія, страхування, інвалідність, міграція, біженство, насильство, залежність.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Бараш Є.Ю. Зарубіжний досвід соціальної роботи із засудженими. *Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби*. 2016. № 1. С. 10–17 : веб-сайт. URL :

https://www.researchgate.net/publication/323870314_Zarubiznij_dosvid_socialnoi_roboti_zi_zasudzenimi (дата звернення 17.06.2023)

2. Євтух М. Б. Соціальна робота в зарубіжних країнах : навч. посіб. / Євтух М. Б., Носко М. О., Грищенко С. В. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Леся, 2016. 287 с.

<http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6786/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D1%85%20%282016%29.pdf> (дата звернення 17.06.2023)

3. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. 3-те вид. доп. і перероб. К.: Міленіум, 2015. 300 с. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL : https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bffd20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf (дата звернення 15.05.2023)

4. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах : навч.-метод. посіб. / О. А. Мурашкевич. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 202 с. <http://surl.li/xgmg> (дата звернення 15.05.2023)

ДОДАТКОВА

1. Віденська декларація та Програма дій від **25.06.1993** https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_504#Text (дата звернення 15.05.2023)
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення 15.05.2023)
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) від 13.12.2006. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (дата звернення 15.05.2023)
4. Про рівноправність жінок та чоловіків. Декларація Комітету міністрів Ради Європи від 16.11.1988 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_903#Text (дата звернення 15.05.2023)
5. Пекінська декларація від 15.09.1995 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text (дата звернення 15.05.2023)
6. Сільвестрова, О., Жук, О., Гапончук, О. Діяльність Міжнародної асоціації соціального забезпечення в контексті глобальних викликів сучасності. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 6. С. 80–86. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.6.12> (дата звернення 17.06.2023)
7. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів : Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_306?lang=uk#Text (дата звернення 15.05.2023)
8. Drug, Alcohol and Substance Abuse Prevention Programs. *Hanley Foundation*. URL : <https://hanleyfoundation.org/prevention/> (дата звернення 17.06.2023)
9. The Strengthening Families Program by Dr. Karol Kumpfer. URL : <https://strengtheningfamiliesprogram.org/> (дата звернення 15.05.2023)
10. The Seattle Social Development Project: An Implementation of the Raising Healthy Children Intervention (SSDP). *ClinicalTrials.gov*. URL : <https://clinicaltrials.gov/ct2/show/NCT04075019> (дата звернення 15.05.2023)

Методичні рекомендації

Дати характеристику системі соціального страхування у країнах Європи (Франція, Німеччина, Великобританія). Вказати на джерела страхування та його особливості у різних країнах залежно від моделей соціальної політики та моделей держави добробуту.

Охарактеризувати систему пенсійного забезпечення у зарубіжних країнах. Вказати на відмінності у настанні пенсійного віку у країнах Європи та США.

Показати особливості соціальної роботи з молоддю та сім'ями у зарубіжній практиці. Охарактеризувати програми для молоді, які діють у різних країнах.

Проаналізувати засади соціальної роботи з мігрантами та вимушеними

переселенцями у зарубіжній соціальній роботі.

Звернути увагу, що важливим моментом соціальної роботи є робота з жінками, які зазнали насильства, а також проблема жіночого безробіття та її подолання, проблема бідності, фізичне насильство, психологічне насильство.

Розглянути стратегії роботи з жінками, що зазнали насильства: організація притулків для жінок, спеціалізованих телефонних служб, центрів інформації для жінок, центрів допомоги тощо.

Контрольні питання

1. Дайте визначення понять «людина похилого віку», «людина-інвалід», «людина з особливими потребами».
2. Що таке адаптаційна підготовка?
3. Назвіть особливості соціальної допомоги дітям, підліткам і їхнім родинам у Німеччині.
4. Чи є відмінності у роботі з молоддю в Україні та за кордоном? Покажіть ці відмінності.
5. Як організоване соціально-побутове обслуговування літніх громадян у європейських країнах (Франція, Німеччина, Великобританія) та США.
6. Назвіть основні проблеми, з якими звертаються жінки до соціальних служб.
7. Які стратегії роботи з жінками, що зазнали насильства, вироблені у світовій практиці соціальної роботи?
8. Дайте визначення поняття «міграція», «мігрант», «біженець».

Тема 14. Соціальна робота з окремими категоріями клієнтів в Україні **Самостійна робота № 14**

1. Соціальне страхування в Україні: проблеми та перспективи розвитку.
2. Соціальна робота з молоддю та сім'ями.
3. Соціальна робота з особами, що мають різні види залежності (алкогольна, наркотична, ігрова тощо).
4. Пробація в контексті соціальної роботи з засудженими.

Основні поняття і категорії: соціальна служба, соціальні проблеми, сім'я, старість, пенсія, страхування, інвалідність, пенітенціарна система, пробація, насильство, залежність

ЛІТЕРАТУРА **ОСНОВНА**

1. Основні зміни у системі роботи з засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про пробацію» [https://court.gov.ua/userfiles/skvi\(1\).pdf](https://court.gov.ua/userfiles/skvi(1).pdf) (дата звернення: 23.04.2021)
2. Правила Ради Європи про пробацію. Рекомендація CM/Rec(2010)1 <https://rm.coe.int/16806f4097> (дата звернення: 23.04.2021)
3. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту :

- Закон України № 3671-VI, чинний, редакція від 03.03.2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 23.04.2021)
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України № 3671-VI, чинний. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення 23.04.2023)
5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 №2811-XII із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12> (дата звернення 27.03.2023). Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 23.04.2023)
6. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII із змінами. Редакція від 01.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14> (дата звернення 27.03.2023).
7. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 31.08.2018 № 2342-IV із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> (дата звернення 27.03.2023).
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII, чинний, редакція від 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
9. Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу учасника бойових дій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України : Постанова КМУ від 20.08.2014 р. № 413 (в редакції від 21.10.2022 р.). URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP140413?an=346> (дата звернення 04.07.2023)
10. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю України : Закон України № 875-XII, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення 27.03.2023)
11. Про охорону дитинства : Закон України 2402-III, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14#Text> (дата звернення 27.03.2023).
12. Про пробацію. Закон України від 01 січ. 2020 р. № 160-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/160-19> (дата звернення: 23.04.2023)
13. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні. Закон України № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2961-15#Text> (дата звернення 27.03.2023)
14. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 26718-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення 27.08.2023).

15. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 17.03.2011 № 3160-VI. Редакція від 20.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020). Типове положення про районний, міський, районний у місті, селищний, сільський центр соціальних служб : Постанова Кабінету міністрів України від 01.06.2020 № 479. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#n206> (дата звернення 27.08.2023).

16. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III із змінами. . URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення 27.03.2023).

17. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.02.1993 № 2998-XII, чинний. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення 27.03.2023).

18. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII (редакція від 27.10.2022 р.). URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення 04.02.2023)

19. Типове положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України № 177-2020-п, від 03.03.2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243237372> (дата звернення 27.08.2023)

ДОДАТКОВА

1. Агарков О. А. Технології соціальної роботи : навч. посіб. / О. А. Агарков [та ін.]. Запоріжжя, : Мотор Січ, 2015. 486 с.

2. Жук, О., Сільвестрова, О., Гапончук О. Повоєнні соціальні виклики в українському суспільстві на сучасному етапі. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 4. С. 22-29 <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/article/view/752/693> (дата звернення 04.02.2023)

3. Інклюзивне навчання. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення 14.07.2023).

4. Капська А. Й. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей [Текст] : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2012. 231, [1] с

Методичні рекомендації

Звернутися до нормативно-правових актів, які стосуються соціального страхування в Україні, а також проблем та перспектив розвитку системи соціального страхування.

Вказати на особливості соціальної роботи з молоддю та сім'ями в Україні, спираючись на Закони України «Про соціальні послуги», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

Звернутися до аналізу принципів соціальної реабілітації осіб, які мають різні види залежності, описати методи, які використовуються у роботі з цією групою клієнтів. При розгляді Звернути увагу, що в Україні переважає медична модель профілактики, яка спрямована на попередження розвитку захворювань та проведення

заходів боротьби зі шкідливим для здоров'я вживанням тютюну, алкоголю, наркотичних й інших психоактивних речовин. Тому слід назвати і охарактеризувати основні способи реалізації завдань профілактики: навчання здоровому способу життя: усвідомлення, розвиток і тренування визначених умінь справлятися з вимогами соціального середовища, керувати своєю поведінкою; надання молоді психологічної і соціальної підтримки; зміну соціально-культурних умов життя молоді (пропаганда здорового способу життя, фізична культура, санітарне просвітництво тощо); створення оптимальних умов, направлених на зміцнення здоров'я, підвищення трудової активності молоді, включаючи умови праці, відпочинку, житлово-побутові умови; інформування батьків, співробітників різних установ про різноманітні ознаки вживання адиктивних речовин, надання інформації про те, що необхідно робити, якщо дитина почала їх вживати.

Дати характеристику поняття «пробація» та її значення для соціальної роботи в пенітенціарній системі. Розглянути закон України «Про пробацію», назвати його ключові моменти.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «складні життєві обставини».
2. Яка категорія включена у поняття «молодь»?
3. Дайте визначення поняття «соціальне страхування».
4. Як в Україні організована робота з жінками, що зазнали насильства?
5. Які особливості соціальної роботи у пенітенціарній системі? Які риси суттєво відрізняють її від інших напрямів соціальної роботи?
6. Які технології соціальної роботи застосовуються у діяльності соціального працівника в пенітенціарній системі?
7. Яка модель профілактики залежності переважає в Україні?
8. Як в Україні організована соціальна робота з особами, що мають різні види залежності (алкогольна, наркотична, ігрова тощо)?

Тема 15. Менеджмент соціальної роботи

Самостійна робота № 15

1. Якості менеджера соціальної роботи.
2. Підготовка менеджерів соціальної роботи в сучасних умовах

Основні поняття і категорії: менеджмент, менеджмент соціальної роботи, принципи менеджменту соціальної роботи, функції менеджменту соціальної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Главацька О.Л. Менеджмент соціальної роботи. Курс лекцій. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-119.html> (дата звернення 18.06.2023)
2. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 406 с. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/636/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B1%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D1%81%D0%BE%D1%86.%D1%80%D0%BE%D0%B1.pdf> (дата звернення 18.06.2023)
3. Песоцька О.П., Дєдов Є.Г. Менеджмент соціальної роботи: навч. посіб. для студ. Спец. «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка». Луганськ: Альма-матер, 2012. 110 с. URL : <https://dspace.ltsu.org/bitstream/123456789/2146/1/Np.pdf> (дата звернення 18.06.2023)
4. Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Менеджмент соціальної роботи: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А.С., 2020. 262 с. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3789/Ternavskaya-T.-Rayevskaya-Y.-Melnyk-Zh.-Menedzhment-sotsialnoi-roboty%282020%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 18.06.2023)

ДОДАТКОВА

1. Артеменко І. Е. Підготовка менеджерів соціальної роботи до застосування кейс-менеджменту у роботі з клієнтами. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2014. Вип. 1. С. 12-19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2014_1_4 (дата звернення 18.06.2023)
2. Коленіченко Т. І. Управлінський аспект професійної діяльності фахівців соціальної сфери. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. 2013. Вип. 17, ч. 2. С. 64-71. http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/6037/11%20%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8f_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 18.06.2023)
3. Тимошко Г. М. Менеджмент соціальної роботи: навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. 308 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/721606/1/20>

Методичні рекомендації

У висвітленні першого питання слід дати визначення понять «менеджмент» та «менеджмент соціальної роботи» та звернути увагу на те, що менеджмент соціальної роботи має відкритий суспільний характер та людський вимір. Сутність і структура менеджменту соціальної роботи, а також механізми його впровадження спрямовані на підготовку та схвалення оптимальних управлінських рішень щодо соціальної допомоги та соціального захисту відповідних соціальних груп в суспільстві. Менеджмент соціальної роботи на сучасному етапі розвитку держави виступає як відтворення й процес упорядкування соціальних відносин і норм.

Контрольні питання

1. Дайте визначення понять «менеджмент» та «менеджмент соціальної роботи».
2. Дайте визначення об'єкта та суб'єкта менеджменту соціальної роботи.
3. Якими якостями повинен володіти менеджер соціальної роботи?
4. Що таке ресурси соціальної роботи?
5. У чому суть управлінської кризи в сучасній соціальній роботі?
6. Чому особливого значення у соціальній роботі набув принцип гуманізації?

Для нотаток

Історія та теорія соціальної роботи : методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» галузь знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення денної та заочної форм навчання / уклад. О.Ю.Сільвестрова, О.І.Ситник. Луцьк : Луцький НТУ, 2021. 42 с.

Комп'ютерний набір та верстка: О. Ю. Сільвестрова
Редактор: О. Ю. Сільвестрова

Підп. до друку «__»_____2023 р. Формат А4. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2,79.
Тираж 50 прим.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75

